

"אוצר בית דין זו הדרך המהודרת ביותר לחזק את גיבורי הכוח"

מדוע ראוי להעדיף תוצרת המחולקת ע"י אוצר בית דין? • כיצד נדע לאורך השנה מתי חלה קדושת שביעית על סוגי הפירות והירקות? • ובכלל - מהו אוצר בית דין? • שיחה מיוחדת עם הרה"ג שניאור זלמן רוח, יו"ר המכון למצוות התלויות בארץ

נתפשים בקדושת שביעית. כיון שאין בזה איסור סחורה, מותר לבית הדין לחלק את התוצרת גם במידה או במשקל. ובהוראות החזו"א על צורת עבודת ביה"ד כתב, שבתוצרת ביה"ד אין חוששים לאיסור סחורה ומותר להם למכור באריזה ובמידה ובלי הקפה".

כיצד הציבור יודע שהתוצרת על המדפים אכן שייכת לאוצר בית הדין?

"בכל תוצרת שקדושה בקדושת שביעית, יופיע שלט גדול ליד נקודת החלוקה, שהתוצרת היא של "אוצר בית דין" והיא קדושה בקדושת שביעית. עוד דאגנו, שייתלו באזור החלוקה, הנחיות כלליות כיצד לנהוג בתוצרת שהיא קדושה בקדושת שביעית".

יש האומרים, בשביל מה להתעסק עם פירות וירקות הקדושים בקדושת שביעית... נעדיף יכול נוכרים או תוצרת חו"ל, ולא נצטרך פח שמיטה בבית?

הרב רוח נזעק: "זה שיקול של עם הארץ... אדרבה, מה עם ארץ ישראל? בשביל מה ציפינו 2000 שנות גלות להגיע לארץ ישראל? בשביל לאכול פירות נכרים, או פירות ארץ ישראל, שכותב הרמב"ן שיש באכילתם כדי להשפיע ולזכך את הנפש! מה עם חיזוק החקלאים שומרי שמיטה? צריך להפקיר אותם וללכת לקנות יכול נכרי? מה עם חינוך הילדים? שיראו פח שמיטה... קדושת שביעית... שהילד יראה ויבין את מצוות השמיטה, דיני השביעית.

צריך להבין שבכך שמעדיפים גויים ולא מחזקים את ידי החקלאים שומרי שמיטה, מונעים מחקלאים רבים אחרים, שעוד לא טעמו טעמה של מצוות השמיטה, להצטרף לקבוצת גיבורי הכוח שעושים זאת כבר בכל מצב ובכל מחיר.

אדרבה, כיהודים שומרי תורה ומצוות, נקפיד לקחת פירות וירקות מאוצר בית דין המתנהל ע"פ ההלכה, ננהג בפירות קדושת שביעית וניטול חלק במצוות המיוחדות של שנת השמיטה".

אני פונה גם לרבנים, רבני ערים רבני מושבים, רבנים שעוסקים עם הציבור ועם בעלי תשובה. אומרים לי שמעדיפים פירות נכרי, כדי לא להיכשל, כי לא כולם יודעים את ההלכה. זו תשובה? ככה מחנכים דור לידעת הלכות ארץ ישראל? למה לא יקבעו יותר שיעורים בהלכות שמיטה? הרי זו מצווה נפלאה, שאלפי שנים לא יכולנו לקיים אותה, ועתה שהיא בידינו נשליך אותה? הרי כל אדם משתדל לקיים מה שיכול, והקדוש ברוך הוא, רוצה שנקיים את המצוות ולא שננסה להתחמק מהם".

הגבלת מלאכות, אסורה קצירה כדרך הבעלים, איסורי סחורה, וכו'. העניין של "אוצר בית דין" מוזכר לראשונה בתוספתא, שם מסופר שבית דין היה שוכר פועלים שהיו עושים את המלאכות המותרות בשדה, ומכניסים לאוצר של בית הדין ואח"כ חילקו לציבור. המימון לכך הגיע ממס שבי"ד הטיל על הקהל, ולקראת שמיטה הטילו מס גבוה יותר. הרעיון של "אוצר בית הדין" הוא, שבית הדין מקבל על עצמו לדאוג לציבור. הוא שוכר פועלים שיטפלו בהשקיה, בריסוס, קטיף, אריזה והובלה לתחנות החלוקה - הכל במגבלות ההלכתיות. בדרך כלל מעדיף ביה"ד לשכור את החקלאים עצמן והם עושים את העבודות המותרות, כשכירים של בית הדין ולא כבעלי הקרקע, אותה הם שטמו. בהתאם לכך, השכר שהם מקבלים הוא כפועלים ורק על מה שמותר, והם לא מתקרים אפילו לרווח שיש להם בכל שנה מהתוצרת שלהם.

הפעולות הללו של בית הדין כרוכות בהוצאות רבות, ולכן ביה"ד מחשב במדויק את כל ההוצאות ואת זה בדיוק הציבור משלם. לא אגורה אחת יותר. אין על זה רווח, כי תוצרת שביעית אסורה בסחורה.

חשוב לציין, כי בית דין לא משלם לחקלאי לפי תוצרת, משקל - אלא לפי שטחים, דונמים. לא משנה כמות הטונות שיצאו והיכול שגדל. בית דין מתחייב לשלם גם אם לא יצאה שום תוצרת".

איך מתנהלת בפועל עבודת "אוצר בית הדין" של המכון?

"אצלנו יש פיקוח והדרכה על מלאכות שביעית. כל חקלאי וחקלאי שלנו מקבל הדרכה פרטנית, מה מותר ומה אסור. יש מי שמלווה אותו בשטח, מגיעים אליו לשטח, מרמת הגולן ועד לגלב, לומדים את הבעיות, את הצרכים, את המלאכות המתבצעות בשדה בכל השנים, מתייעצים, מתכננים כל רבני אוצר בית הדין ומקבלים החלטה אמיתית, שנעשית מכח הציבור ובשליחותו. ככה אנחנו מכוסים, ככה אנחנו יודעים שאנו באמת שליחי הציבור והכל נעשה מכוחו ולמענו. והחקלאי באמת שומר שמיטה ולא עושה מלאכות האסורות בשדה.

"את המעקב על המלאכות בזמן ביצוען מלווה אחד מחשבי רבני המכון, הבקי מאוד בהלכות שביעית ובמלאכות המותרות והאסורות. ומידי שבוע מסייר הרב בשטחי החקלאים ומלווה את כל הנעשה. ובנוסף כל חקלאי מגיש מידי חודש גיליון מלאכות שנעשו ושעתידים להיעשות. אמר לנו אדם שנמצא שנים רבות במערכות אוצר בית דין, כי דבר כזה טרם נעשה, רבים נכנסים לאוצר בית דין, אבל הדרכה פרטנית לחקלאים ברמת השטח והמעשה הוא רואה לראשונה".

ישנה טענה שמחירי אוצר ביה"ד יקרים יותר מהמחירים הרגילים בשוק!

"מחיר התוצרת נקבע בסוף לפי ההוצאות. לפי פסיקת הרבנים, מרן הגר"ש אלישיב ומרן הגר"ע יוסף - מחירי בית הדין לא יכולים לעבור את מחירי השוק משום שנאמר 'לתקוני שדרתיך ולא לעיוותי'. מחירי אוצר בית הדין ריאליים ומשתווים למחירי השוק. ההיפך הוא הנכון, אלה שמתעקשים על יכול חו"ל, מחשש להשתמש בתוצרת הקדושה בקדושת שביעית, הם ישלמו יותר, את כל עלויות היבוא לארץ".

אחד מההגבלות של פירות שביעית שאסור למכור במשקל. כיצד פירות בית הדין מחולקים?

"אכן, פירות שביעית אסור למכור במידה, במשקל ובמניין, אולם כל זאת משום איסור סחורה וכפי שכתב הרמב"ם: "שלא ייראה כסוחר בפירות שביעית". אך כיון שבמסגרת בית הדין, כל התוצרת מחולקת בהתאם למחיר עלויות והוצאות בפועל הן של החקלאי והן של האריזה, הובלות, נקודת החלוקה, אין בחלוקה זו איסור סחורה, ואין הדמים

מאת: חיים סופר

חודשים ארוכים אנחנו שומעים על ההיערכויות הרבות לשנת השמיטה, והנה, השנה החדשה פרשה כנפיה עלינו, ויחד אתה נכנסה שבת הארץ. יחד עם ההתרגשות והזכות, מתעוררות שאלות רבות, שהמכנה המשותף להן - כולם רוצים לקיים בהידור את מצוות השמיטה ולא להיכשל חלילה באיסורי שביעית. ישנם כאלה הסבורים שמצוות השמיטה הינה עניין לאחינו החקלאים, אולם טעות בידם. דיני שביעית רבים הם, ונוגעים לכל אחד ואחד מאיתנו, בני העיר. בעיקר אמורים הדברים כלפי התוצרת החקלאית, הפירות והירקות. פנינו ליו"ר המכון למצוות התלויות בארץ, הרה"ג שניאור זלמן רוח, כדי להבין ממנו, מהם הכללים הבסיסיים שעלינו לדעת, לפני שאנחנו רוכשים פירות וירקות בשנת השמיטה. הרב רוח, שצבר ניסיון רב בשנות השמיטה הקודמות, עומד בראש "אוצר בית הדין" הגדול ביותר, וגופי כשרות רבים, בהם המהדרין ביותר, נעזרים בו ומשתמשים בתוצרת של "אוצר בית הדין" של המכון למצוות התלויות בארץ.

מה נאכל בשנה השביעית...?

"ישנם מספר מקורות אספקה בשנת השמיטה", אומר הרב רוח ומתחיל לפרט:

"יבול שישית - בכל שמיטה, קודם ראש השנה, מכניסים כמויות גדולות של פירות וירקות קשים, לאיסוס וקירור. תוצרת זו, שאין בה שום קדושה ונוהגים בה כרגיל, תלווה אותנו במשך מספר חודשים בתוך שנת השמיטה. ברור שאפשרות זו אינה מעשית לגבי ירקות טריים. "יבול נכרי" - זו תוצרת הגדלה בשטחים בבעלות נכרית, ומאפשרת רק כאשר ישנה השגחה צמודה משעת הקטיפה ועד להגעה לחנות. קודמת לכך בדיקה מקיפה אודות הבעלות האמיתית על השטחים החקלאיים, היות ובמקרים רבים התגלתה שותפות של יהודים, או בעלות חלקית של מנהל מקרקעי ישראל או קק"ל. בשמיטה הזו עיקר יכול נכרי מגיע מערבים ישראלים, משום שבשטחים ישן בעיות ביטחונית קשות.

יכול חו"ל - באספקה תוצרת חוץ אין בעיה של קדושת שביעית. היא נסחרת כרגיל. ולכן נקבל תוצרת מירדן, קפריסין, תורכיה, ארה"ב ומדינות נוספות. אבל צריכים להיות ערניים בנושא "יבול חו"ל" כיוון שישנם ועדי כשרות שחותמים על תוצרת הערבה "יבול חו"ל" ולא כל הערכה מאושרת כאחת ע"י כל ועדי הכשרות."

ואיך נכנס לתמונה 'אוצר בית דין'?

"אוצר בית דין זו הדרך ההלכתית הבטוחה ביותר והנכונה ביותר לקיים את מצוות שביעית.

תוצרת שקדושה בקדושת שביעית ואינה אסורה באיסור ספיחין, מותרת באכילה, אולם יש בה מספר הגבלות.

